

7. ביטוח נפגעי עבודה

א. כללי

ביטוח נפגעי עבודה מקנה למבוטח שנפגע בעבודה זכות לגמלה או לסיוע מוגדר אחר, בהתאם למהות הפגיעה.

- **דמי פגיעה** - משולמים לעובד שכיר או לעובד עצמאי, אשר כתוצאה מתאונת עבודה אינו מסוגל לעסוק בעבודתו או בעבודה מתאימה אחרת. עובד - שכיר או עצמאי - זכאי לדמי פגיעה בגין פגיעה אחת, בעבור 91 ימים (13 שבועות) לכל היותר.

עד 31.1.2002 מי שנפגעו היו זכאים לתשלום דמי פגיעה לתקופה מרבית של 26 שבועות, בסכום של 75% מהכנסתם בשלושה חודשים שקדמו לפגיעה מחולק בתשעים. בשנת 2005 תוקן החוק, ותקופת הזכאות לדמי פגיעה על חשבון המעסיקים הוגדלה מ-9 ימים ל-12 ימים. מי שאין לו מעסיק, כמו העובדים העצמאיים, אינו זכאי לתשלום בעד 12 הימים הראשונים.

- **גמלאות נכות** - משולמות לנפגעי עבודה שבעקבות הפגיעה נשארו נכים לתקופה מוגבלת או לצמיתות. אלה גמלאות הנכות: **קצבת נכות זמנית**, המשולמת לנפגעי עבודה שנקבעה להם דרגת נכות זמנית של 9% לפחות; **קצבת נכות צמיתה**, המשולמת לנפגעי עבודה שנקבעה להם דרגת נכות צמיתה של 20% לפחות; **מענק נכות**, המשולם למי שנקבעה להם דרגת נכות צמיתה של 9%-19%; **קצבה מיוחדת ומענק לסידורים חד-פעמיים**, המשולמים לנפגעי עבודה (נוסף על קצבתם החודשית) שדרגת נכותם היא 75% ויותר. סכום קצבת הנכות הזמנית או הצמיתה נקבע על פי הכנסתו של הנפגע בשלושה חודשים שקדמו לפגיעה: סכום קצבת הנכות המלאה לנפגע שדרגת נכותו 100% הוא 75% משכרו בתקופה הקובעת; נפגע שדרגת נכותו נמוכה מ-100%, קצבתו מחושבת יחסית לדרגת נכותו.

תשלומי **מענקי נכות** לנפגעי עבודה עברו שינויים מפליגים בשנים האחרונות. מי שנפגע החל ב-1.7.2003 ואילך מקבל מענק השווה ל-43 קצבאות במקום 70 קצבאות עד אז). בשנת 2005 תוקן החוק, ו**מענק נכות** מעבודה ו**קצבת נכות זמנית** החלו להיות משולמים מדרגת נכות בשיעור 9% במקום 5% עד אותו מועד.

במאי 2008 נעשה תיקון ברשימת המבחנים והוספו סעיפי ליקוי בגין כשל חיסוני נרכש, לחץ דם נמוך, עודף משקל והשמנת יתר, ליקויים בבלב ואין אונות.

- **גמלאות תלויים** - משולמות לבני משפחתו של מבוטח שנהרג בתאונת עבודה או נפטר מאוחר יותר כתוצאה ישירה מהתאונה, אם בני המשפחה היו תלויים בו לפרנסתם. סכום קצבת התלויים המלאה הוא 75% משכר הנספה בתקופה הקובעת. סכום הקצבה החלקית נקבע בהתאם לדרגת הזכאות. דרגת הזכאות לקצבת תלויים נקבעת על פי מספר התלויים (כך לדוגמה, אלמנה בלא ילדים זכאית ל-60% מקצבת הנכות המלאה, ואלמנה עם שלושה ילדים - ל-100% מקצבה זו).¹

- **הוצאות ריפוי (כולל אשפוז ושיקום רפואי)** - הטיפול הרפואי ניתן לנפגעים באמצעות קופות החולים. המוסד, על פי הסכם, משלם לקופות החולים בעבור טיפול זה. הטיפול כולל במידת הצורך גם שיקום רפואי, החלמה, סיעוד וכדומה.

- **שיקום מקצועי** - ניתן לנכה שדרגת נכותו הצמיתה היא 10% ויותר, אשר עקב פגיעה בעבודה אין הוא מסוגל לחזור לעבודתו הקודמת או לעבודה אחרת.

1 שיעור קצבת התלויים, בהתאם למספר וקרבת התלויים, מפורט בסעיף 132 לחוק.

ב. מקבלי גמלאות לנפגעי עבודה

1. דמי פגיעה

בשנת 2011 ירד מספר מקבלי דמי פגיעה והגיע ל-67,556 - ירידה של 0.11% לעומת שנת 2010 (לוח 1). יש לציין שמבין 61,804 השכירים מקבלי דמי פגיעה בשנת 2011, 18,016 מועסקים בידי מעסיקים מורשים לפי תקנה 22, כך שהמוסד לביטוח לאומי אינו מחזיר למעסיק כזה את דמי הפגיעה ששילם בעד 12 ימי הזכאות הראשונים - תשלומים אשר מעסיקים אחרים נדרשים לשלם למוסד. על-פי תקנה זו הביטוח הלאומי רשאי להתיר למעסיק לשלם בשם המוסד דמי פגיעה, ועליו לשלם במועדים שבהם הוא נוהג לשלם את שכר העבודה. על המעסיק להגיש לביטוח הלאומי תביעה בגין תאונת העבודה של העובד שנפגע, והמוסד מחזיר לו את הסכומים ששילם (בעבור 13 ימים ויותר) בתוספת עמלה בשיעור 2.5% מדמי הפגיעה. אם המוסד דוחה את התביעה, המעסיק אינו מקבל החזר בעבור הכספים ששילם לעובד.

בשנת 2000 מקבלי דמי פגיעה היו כ-3% מכלל המועסקים ואילו בשנים 2006-2011 הם היו בממוצע 2.2%. הירידה ההדרגתית שהחלה בשנת 1996 ונמשכה עד 2011 (לוח 2) חלה במקביל

לוח 1

מועסקים, מקבלי דמי פגיעה וימי אי-כושר לעבודה, 2006-2011

שנה	מועסקים (אלפים)*	מקבלי דמי פגיעה**	ימי אי כושר לעבודה	
			סך הכול	ממוצע לנפגע
2006	2,832.4	64,296	2,170,751	33.8
2007	2,968.7	67,657	2,291,149	33.9
2008	3,093.4	69,734	2,408,514	34.5
2009	3,116.9	65,814	2,306,267	35.0
2010	3,214.0	67,633	2,406,337	35.6
2011	3,321.6	67,556	2,405,938	35.6

* לפי נתוני הלמ"ס 2011, החשבונאות הלאומית. המועסקים כוללים עובדים ישראלים, עובדים מחו"ל (מדווחים ובלתי מדווחים) ותושבי יו"ש ועזה.

** החל בשנת 1997 כולל נפגעים שלא קיבלו תשלום בפועל מהמוסד לביטוח לאומי, בשל שינוי החוק בשנה זו, אך אושרו והיו זכאים לתשלום לולא חוק זה.

לוח 2

שיעור השינוי במקבלי דמי פגיעה וימי אי-כושר לעבודה, 2006-2011

שנה	מקבלי דמי פגיעה כאחוז מכלל המועסקים	שיעורי שינוי בממוצע לשנה		
		מועסקים	מקבלי דמי פגיעה	ממוצע ימי אי-כושר לעבודה
2006	2.2	3.2	0.70	2.40
2007	2.3	4.8	5.20	0.30
2008	2.3	4.2	3.07	1.77
2009	2.1	0.8	-5.62	1.45
2010	2.1	3.3	2.76	1.71
2011	2.0	3.3	-0.11	0

לוח 3
מקובלי דמי פגיעה לפי משך אי-הכושר לעבודה, 1996, 2000, 2006-2011

שנה	סך כל המועסקים*	סך כל ימי אי-הכושר	סך כל מקבלי דמי הפגיעה	0	מספר ימי אי-הכושר לעבודה														
					1-14	15-30	31-45	46-60	61-75	76-90	91	92 ויותר							
1996	2,133,800	2,990,363	92,274	72	45,401	21,862	8,228	4,643	2,941	1,889	7,528	1,889	2,941	4,643	8,228	21,862	45,401	72	
2000	2,388,800	2,863,296	76,185	52	31,683	17,964	7,691	4,677	3,050	2,136	8,932	2,136	3,050	4,677	7,691	17,964	31,683	52	
2006	2,685,000	2,170,751	64,296	37	23,432	15,469	7,245	4,547	3,218	5,182	5,101	5,182	3,218	4,547	7,245	15,469	23,432	37	
2007	2,807,100	2,291,149	67,657	42	24,582	16,298	7,695	4,673	3,432	5,476	5,476	5,476	3,432	4,673	7,695	16,298	24,582	42	
2008	3,041,000	2,408,514	69,734	35	24,831	16,606	7,981	4,931	3,569	5,933	5,933	5,933	3,569	4,931	7,981	16,606	24,831	35	
2009	3,037,000	2,306,267	65,814	40	23,159	15,447	7,456	4,786	3,499	5,468	5,468	5,468	3,499	4,786	7,456	15,447	23,159	40	
2010	3,214,000	2,406,337	67,633	11	23,492	15,762	7,488	4,927	3,525	5,799	5,799	5,799	3,525	4,927	7,488	15,762	23,492	11	
2011	3,219,800	2,405,938	67,556	2	23,500	15,564	7,733	4,915	3,669	5,847	5,847	5,847	3,669	4,915	7,733	15,564	23,500	2	
						אחוזים													
1996	100.0	100.0	100.0	0.1	49.0	23.6	8.9	5.0	3.2	2.0	8.1	2.0	3.2	5.0	8.9	23.6	49.0	0.1	
2000	100.0	100.0	100.0	0.1	41.6	23.6	10.1	6.1	4.0	2.8	11.7	2.8	4.0	6.1	10.1	23.6	41.6	0.1	
2006	100.0	100.0	100.0	0.1	36.4	24.1	11.3	7.1	5.0	8.1	7.9	8.1	5.0	7.1	11.3	24.1	36.4	0.1	
2007	100.0	100.0	100.0	0.1	36.3	24.1	11.3	6.9	5.1	8.0	8.1	8.0	5.1	6.9	11.3	24.1	36.3	0.1	
2008	100.0	100.0	100.0	0.1	35.6	23.8	11.4	7.1	5.1	8.4	8.5	8.4	5.1	7.1	11.4	23.8	35.6	0.1	
2009	100.0	100.0	100.0	0.1	35.2	23.5	11.3	7.3	5.3	9.0	8.3	9.0	5.3	7.3	11.3	23.5	35.2	0.1	
2010	100.0	100.0	100.0	0.0	34.7	23.3	11.4	7.3	5.2	9.5	8.5	9.5	5.2	7.3	11.4	23.3	34.7	0.0	
2011	100.0	100.0	100.0	0.0	34.8	23.0	11.5	7.3	5.4	9.3	8.7	9.3	5.4	7.3	11.5	23.0	34.8	0.0	

* מתוך התשובות האומות, הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.
** נתונים עד 31.1.2002 דמי פגיעה לאחר מועד זה.

לשינויי חקיקה - חיוב תשלום בגין הימים הראשונים על חשבון המעסיק וביטול הזכאות לתשלום זה למי שאין להם מעסיק (בשנים 1997 ו-2005). כלומר, שיעור מקבלי דמי פגיעה מהמועסקים ירד עם ירידת מספרם של מקבלי דמי הפגיעה ועליית מספר המועסקים. ממוצע ימי אי-הכושר לנפגע הגיע לשיאו בשנת 2001 (40 יום) ומאז חלה ירידה חדה שנבעה בין היתר משינוי חקיקה (קיצור התקופה המרבית של תשלום דמי פגיעה מ-26 ל-13 שבועות, החל ב-1.2.2002). הירידה בממוצע ימי אי-כושר נעצרה בשנת 2003, ומאז חלה עלייה הדרגתית כך שהממוצע התייצב על 35.6 ב-2010 וב-2011.

במהלך השנים גדל מספר הפגיעות הקשות שבגינן הוגשו תביעות למוסד (לוח 3). בשנת 1996, שהיתה השנה האחרונה לפני ששונה החוק שלפיו הימים הראשונים משולמים על חשבון המעסיק, היוו נפגעים עם 61 ויותר ימי אי-כושר 13.4% מכלל מקבלי דמי הפגיעה, ואילו בשנת 2011 הם היוו כ-23.5% מכלל המקבלים, כחלק ממגמת עלייה עקבית. אחוז הנפגעים עם 15-45 ימי אי כושר נותר יציב במהלך השנים. במקביל, נפגעים עם 1-14 ימי אי כושר היוו 49% ממקבלי דמי פגיעה בשנת 1996 וקצת פחות מ-35% בשנת 2011, כהמשך למגמת הירידה של השנים האחרונות.

שיעור מקבלי דמי פגיעה מהמועסקים בקרב העובדים הזרים ותושבי השטחים היה נמוך בכל השנים משיעורם של הישראלים. היה אפשר לצפות שהשיעור של מקבלי דמי פגיעה בקבוצות אלה, בשים לב לענפים הכלכליים המסוכנים למדי (חקלאות ובנייה) שהם עובדים בהם, יהיה לפחות כמו זה של תושבי ישראל. השיעור הנמוך משקף ככל הנראה תת דיווח של אוכלוסייה זו של פגיעות בעבודה, הנובע ככל הנראה מאי ידיעת הזכויות, מחשש לאיבוד מקום העבודה אם יעדרו עקב תאונה, ממעמדם הלא חוקי ומחשש לגורלם אם ייוודע דבר שהותם בארץ ללא היתר. בפגיעות עבודה קשות אין לעובדים אלה ברירה אלא לפנות לטיפול רפואי ולהגיש תביעה לדמי פגיעה ולנכות. המוסד לביטוח לאומי משלם במישרין את הוצאות הטיפול החד פעמי בחדר המיון של עובדים זרים, ומאפריל 2008 גם של עובדי שטחים שנפגעו בתאונות עבודה ולא הגישו תביעה לדמי פגיעה.

עובד זר מבוטח בביטוח נפגעי עבודה אף אם הוא שוהה בארץ שלא כדין. עד 28.2.2003 עובדים זרים ותושבי שטחים שנפגעו בעבודה היו זכאים למלוא ההטבות הניתנות לנפגעי עבודה בין שעבדו בהיתר ובין שלא. מ-1.3.2003 החלה להישלל הגמלה מעובד זר לא מדווח: עם עזיבתו את הארץ משולמת לו הגמלה שנמצא זכאי לה החל במועד יציאתו, והתשלום אינו כולל את התקופה שבה נשללה הקצבה. הירידה ההדרגתית במספר העובדים הזרים בשנים 2002-2006 היתה צפויה עקב תיקוני החקיקה ופעולותיה של משטרת ההגירה. בשנת 2007 שוב נצפתה עלייה, שנמשכה עד סוף 2009. בינואר 2010 הכריז ראש הממשלה על מדיניות הגירה חדשה המקשיחה את התנאים להעסקת עובדים זרים ומטרתה צמצום מספרם בכ-30-50 אלף.

אוכלוסייה אחרת שבעבורה קשה להשיג נתונים על בטיחות בעבודה היא שכירים המקבלים שכר מחברות כוח אדם ומקבלני כוח אדם. בסקרי כוח אדם של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה מזהים שכירים אלו לפי השאלה "מי משלם את השכר". במערכת נפגעי עבודה של המוסד לביטוח לאומי, חברות כוח אדם אינן מאופיינות בקוד ייחודי (ענף כלכלי או מעמד משפטי של המעסיק), ולכן אי אפשר לבדוק אם עובדים אלו חשופים לסכנות כמו העובדים שמקבלים שכר ממקום העבודה, ואם עובדת היותם "יוצאי דופן" אצל המעסיק גורמת להפחתת אחריותו לתנאי הבטיחות שלהם.

הבעיה קיימת גם בחברות קבלן שאינן מספקות עובדים אלא שירותים, והחובות שחלות על חברות כוח אדם, בייחוד חובת הרישוי, אינן חלות עליהן. התנאי לקבלת רישיון ולחידושו הוא כיבוד חוקי העבודה והבטיחות בעבודה.

במהלך השנים גדל מספר הפגיעות הקשות שבגינן הוגשו תביעות למוסד. בשנת 2011 היוו הנפגעים הללו כ-23.5% מכלל המקבלים

לוח 4

מועסקים, מקבלי דמי פגיעה וימי אי-כושר לעבודה, לפי תושבות, 2000, 2006-2011

עובדים זרים	תושבי שטחים	תושבי ישראל	סך הכול	
2000				
205,000	96,000	2,217,900	2,519,900	מועסקים*
953	1,552	73,680	76,185	מקבלי דמי פגיעה
0.5	1.6	3.3	3.0	שיעור מקבלי דמי פגיעה מהמועסקים
33.7	46.5	37.4	37.6	ממוצע ימי אי-כושר לעבודה
2006				
180,300	48,900	2,603,200	2,832,400	מועסקים*
599	175	63,522	64,296	מקבלי דמי פגיעה
0.3	0.4	2.4	2.3	שיעור מקבלי דמי פגיעה מהמועסקים
28.4	44.8	33.8	33.8	ממוצע ימי אי-כושר לעבודה
2008				
211,300	58,900	2,823,300	3,093,400	מועסקים*
671	354	68,709	69,734	מקבלי דמי פגיעה
0.3	0.6	2.4	2.3	שיעור מקבלי דמי פגיעה מהמועסקים
27.6	50.7	34.5	34.5	ממוצע ימי אי-כושר לעבודה
2010				
215,200	60,600	2,938,300	3,214,000	מועסקים*
240	493	66,900	67,633	מקבלי דמי פגיעה
0.1	0.8	2.3	2.1	שיעור מקבלי דמי פגיעה מהמועסקים
22.0	45.0	35.6	35.6	ממוצע ימי אי-כושר לעבודה
2011				
222,000	65,900	3,024,700	3,321,600	מועסקים*
101	484	66,971	67,566	מקבלי דמי פגיעה
0.05	0.7	2.2	2.0	שיעור מקבלי דמי פגיעה מהמועסקים
5.7	40.8	35.6	35.6	ממוצע ימי אי-כושר לעבודה

* מקור: החשבונאות הלאומית, הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.

בהגדרת מקבלי שכר מחברת כוח אדם לא נכללים שכירים העובדים באמצעות קבלן משנה, שעליו מוטלת האחריות על ביצוע עבודתם וגם על בטיחותם. אלו שכירים המועסקים בעיקר בשני ענפי הכלכלה המשניים - שמירה, אבטחה וניקיון, ושירותי מטפלות בית.

בשנת 2011 ממוצע ימי אי-הכושר של עובדים זרים היה נמוך מזה של תושבי ישראל, אף שהוא היה צפוי להיות גבוה יותר, בגלל ענפי העיסוק שלהם. ממוצע ימי אי-הכושר של העובדים תושבי השטחים (יהודה ושומרון) נשאר גבוה למדי, אף שעיסוקם דומה לזה של העובדים הזרים. בשנת 2011, כמו גם בשנת 2010, מספר מקבלי דמי הפגיעה שהם תושבי שטחים היה גבוה מזה של העובדים הזרים (לוח 4).

לוח 5 מבחין בין מקבלי דמי פגיעה שכירים לבין העצמאים. משנת 1997 הצטמצם מספר העצמאים שקיבלו דמי פגיעה, מ-9,483 ל-5,752 בשנת 2011, ומשקלם בסך מקבלי דמי פגיעה ירד מ-11.3%

משנת 1997 הצטמצם מספר העצמאים שקיבלו דמי פגיעה, מ-9,483 ל-5,752 בשנת 2011

לוח 5

מקבלי דמי פגיעה וימי אי כושר בעבודה לפי סוג מבוטח, 2011

סוג המבוטח	מקבלי דמי פגיעה		ממוצע ימי אי-כושר לעבודה
	מספרים מוחלטים	אחוזים	
כלל המקבלים	67,556	100.0	35.6
שכירים	61,804	91.5	34.2
עצמאים	5,752	8.5	50.8

לוח 6

מקבלי דמי פגיעה לפי מעמד בעבודה וענף כלכלי, 2011

ענף כלכלי	מקבלים		ימי אי-כושר	
	מספרים	אחוזים	מספרים	אחוזים
סך הכול	67,556		2,405,938	35.6
סך הכול - שכירים	61,804	100.0%	2,113,804	34.2
חקלאות	2,028	3.3	65,932	32.5
תעשייה	12,503	20.2	387,878	31.0
חשמל ומים	621	1.0	18,143	29.2
בינוי	6,104	9.9	284,454	46.6
מסחר, תיקון רכב	8,976	14.5	318,150	35.4
אירוח ואוכל	3,632	5.9	110,880	30.5
תחבורה, אחסנה	4,605	7.5	173,395	37.7
בנקאות, ביטוח	1,106	1.8	33,480	30.3
נדל"ן, שירותים עסקיים	7,492	12.1	254,102	33.9
שירות ציבורי	5,965	9.7	171,202	28.7
חינוך	2,370	3.8	78,324	33.0
שירות קהילתי	1,912	3.1	74,793	39.1
בריאות, רווחה	4,131	6.7	126,893	30.7
אחר ולא ידוע	359	0.6	16,178	45.1
עצמאים	5,752		292,134	50.8

ל-8.5%. ירידה זו מושפעת כנראה הן משינויי החוק בדבר תשעת הימים הראשונים ובדבר 12 הימים הראשונים והן מגל של סגירת עסקים קטנים בתקופות של מיתון כלכלי. ממוצע ימי אי-כושר לעבודה בקרב העצמאים גבוה בכ-48.5% מזה של שכירים (50 ימים לעומת 34, בהתאמה). גם הבדל זה נובע ככל הנראה מהעובדה שעצמאים אינם נוטים להגיש למוסד תביעות בגין היעדרויות קצרות (פחות מ-12 ימים).

התפלגות נפגעי עבודה שכירים לפי ענפים כלכליים יציבה לאורך השנים: כ-20% עובדים בתעשייה, 14.5% במסחר ובתי מלאכה, 12% בשירותים עסקיים (הכוללים גיוס עובדים ואספקת שירותי כוח אדם וכן פעילויות שמירה, אבטחה וניקיון) ו-10% בבינוי. מבחינת חומרת הפגיעה (הנמדדת כאן לפי מספר ימי אי-כושר לעבודה) ענף הבינוי נמצא במקום הראשון (47 ימים), ואחריו הענפים האלה:

מבחינת חומרת הפגיעה ענף הבינוי נמצא במקום הראשון

לוח 7
מקבלי דמי פגיעה ומוטסקים לפי גיל ומין, 2011

מקבלי דמי פגיעה נאחזי מהמוטסקים			מוטסקים ישראלים* (אלפים)			מקבלי דמי פגיעה (מוטפריים)			גיל
נשים	גברים	מקבלי דמי פגיעה נאחזי מהמוטסקים	נשים	גברים	מוטסקים ישראלים* (אלפים)	נשים	גברים	מקבלי דמי פגיעה (מוטפריים)	סך הכול
נשים	גברים	מקבלי דמי פגיעה נאחזי מהמוטסקים	נשים	גברים	מוטסקים ישראלים* (אלפים)	נשים	גברים	מקבלי דמי פגיעה (מוטפריים)	סך הכול
1.6	3.2	2.0	1,308.8	1,477.1	3,024,700	21,288	46,268	67,556	סך הכול
0.4	1.3	0.9	9.1	11.2	20.3	25	149	174	עד 17
1.0	4.0	2.4	155.2	135.4	290.6	1,630	5,349	6,979	18-24
1.1	3.0	2.1	360.8	404.0	764.8	4,007	11,544	15,551	25-34
1.3	3.0	3.2	316.3	368.0	684.3	4,395	10,904	15,299	35-44
2.0	3.2	2.6	266.2	288.9	555.1	5,541	8,978	14,519	45-54
2.7	3.4	3.1	175.6	215.9	391.5	4,979	7,333	12,312	55-64
2.3	3.3	3.0	25.6	53.7	79.2	711	2,011	2,722	65+

* המקור: קובצי Microdata Under Contract. סקרי כוח אדם, הלשנה המרכזית לסטטיסטיקה, 2011.

שירותים קהילתיים, כולל פעילויות ספורט מקצועי (39 ימים), תחבורה ואחסנה (כ-38 ימים), מסחר וכלי רכב (35 ימים), נדל"ן ושירותים עסקיים (34 ימים) וחקלאות (33 ימים) (לוח 6).

עם הגידול בשיעור הנשים המשתתפות בכוח העבודה האזרחי, שאפיין את שני העשורים האחרונים (מ-40% בשנת 1988 ל-47.0% בשנת 2010), גדל גם חלקן של הנשים בכלל המקבלים דמי פגיעה. הנתונים למחצית השנייה של שנות התשעים וראשית שנות האלפיים מורים ששיעור הנשים בכלל המקבלים עלה בהדרגה ובעקביות מ-19.8% בשנת 1995 ל-32% בשנת 2011 (לוח ז/2 בנספח לוחות ענפי הביטוח). בדיקת ההתפלגות של גברים ונשים על-פי קבוצות גיל מלמדת כי בקבוצות הצעירות יותר (עד גיל 34) הגברים מהווים 75%, ובקבוצות הבוגרות יותר (45-59) הם מהווים רק כ-61% (לוח 7). ממוצע ימי אי-הכושר של נשים נמוך מזה של גברים: 31 לעומת 38 בהתאמה.

שיעור הנשים בכלל המקבלים עלה בהדרגה ובעקביות מ-19.8% בשנת 1995 ל-32% בשנת 2011

תאונות דרכים (בזמן העבודה או בדרך אליה או ממנה) היוו בשנת 1996 כ-14.8% מכלל תאונות העבודה, ואילו בשנת 2011 הן היוו 15.1% מהן. מספר תאונות הדרכים בדרך לעבודה בשנים 2011-1996 גדל מכ-9% מכלל הפגיעות בעבודה עד לכ-16.3% (לוח 8). לעומת זאת, מספר תאונות הדרכים

לוח 8

מקבלי דמי פגיעה לפי מקום הפגיעה וימי אי-כושר, 2007-2011

שנה	סך הכול	במהלך העבודה*	תאונות בעבודה		
			תאונות דרכים בעבודה	תאונות דרכים בדרך	תאונות דרכים בלי רכב
2007					
מספרים	67,657	47,757	4,092	9,571	2,246
אחוזים	100.0	70.6	6.0	14.2	3.3
ממוצע ימי אי-כושר	33.9	33.4	38.9	32.9	37.0
2008					
מספרים	69,734	48,472	4,627	10,170	2,285
אחוזים	100.0	69.5	6.6	14.6	3.3
ממוצע ימי אי-כושר	34.5	34.3	39.1	32.2	37.7
2009					
מספרים	65,814	45,412	4,747	10,594	870
אחוזים	100.0	69.0	7.2	16.1	1.3
ממוצע ימי אי-כושר	35.0	35.0	39.5	33.0	35.4
2010					
מספרים	67,633	47,098	4,734	10,719	988
אחוזים	100.0	69.6	7.0	15.8	1.5
ממוצע ימי אי-כושר	35.6	35.6	41.2	33.5	35.2
2011					
מספרים	67,556	46,749	4,542	10,992	997
אחוזים	100.0	69.2	6.7	16.3	1.5
ממוצע ימי אי-כושר	35.6	35.4	41.1	33.4	37.6

* חבלות ופציעות בעבודה שאינן תאונות דרכים.

במסגרת העבודה מהווה כ-6.7% מכלל תאונות העבודה. בעבר, תאונות הדרכים גרמו לפגיעה קשה יותר המתבטאת בתקופת אי-כושר גבוהה יותר משאר התאונות. פער זה צומצם מאוד בשנים האחרונות והיום כמעט אינו קיים. סביר שצמצום זה נובע ככל הנראה מביטול תקופות הזכאות הקצרות (עד 12 ימים) כך שמספר הפונים במקרים הקלים פחת מאוד ובכך העלה את מספר ימי אי הכושר הממוצע לפגיעה.

התפלגות מקבלי דמי פגיעה לפי גורם התאונה ותוצאות הפגיעה ("מהות") משתנה במידה מועטה בין השנים. הגורמים השכיחים לפגיעה בעבודה הם תאונות דרכים (15.1%), נפילה (מפיגום, סולם או מנוף; מבניין או מבנה; החלקה או מעידה במדרגות; החלקה או מעידה במישור - 13.7% מהמקבלים) ופגיעה מגופים (נופלים, לוחצים, מכים - 9.4%). מבחינת חומרת הפגיעה (הנמדדת לפי מספר ימי אי-כושר) הפגיעות הקשות נגרמו בעיקר מנפילות (42 ימים). הנפילות גרמו בעיקר מכות יבשות והימחצויות וכן שברים בגפיים, מתיחות ונקעים. מחלות מקצוע וחומר נפץ היו הגורמים בעלי חומרת הפגיעה הגבוהה ביותר (מחלות מקצוע - 49 ימים, וחומר נפץ - 31 ימים). רשימת מחלות המקצוע אמנם סגורה, אך במקרים שבהם המחלה אינה מופיעה ברשימה, ועל פי חוות דעת המומחים יש קשר סיבתי ברור בינה לבין תנאי העבודה - מוכרת המחלה כפגיעה בעבודה. רוב התביעות לדמי פגיעה בגין מחלת מקצוע מוגשות לצורך קביעת נכות מעבודה.

התפלגות מקבלי דמי פגיעה לפי מהות הפגיעה היא כדלקמן: הימחצות (16.3% מהמקבלים), מכה יבשה (9.9%), חתך בגפה עליונה (4.8%) ומתיחה או נקע (2.8%). מבחינת חומרת הפגיעה (הנמדדת לפי מספר ימי אי-כושר) הפציעות הקשות היו: פגיעה במערכת כלי הדם (61 ימים), שבר בגפה עליונה (59 ימים), שבר בגו או פגיעה בעמוד השדרה (56 ימים) ופריקה ללא שבר (54 ימים). שבר בגפה תחתונה נמצא במקום הגבוה ביותר בחומרת הפגיעה (66 ימי אי כושר).

הגפיים העליונות הן האיבר הפגיע ביותר בתאונות עבודה: שברים וחתכים בגפיים העליונות גרמו להיעדרות מעבודה של כ-8.3% ממקבלי דמי פגיעה.

2. גמלאות נכות מעבודה

מספר מקבלי קצבת הנכות הצמיתה עולה בהתמדה מדי שנה בשנה ביותר מ-1,000, ובשנת 2011 הגיע ל-33,925. רוב מקבלי קצבת נכות צמיתה (62.5%) הם בדרגות נכות נמוכות (עד 39%). בין הנשים קבוצה זו גדולה אף יותר: ל-63.8% דרגת נכות 20%-39% לעומת 57.4% בין הגברים. ל-9.4% מן הגברים ו-7.2% מן הנשים דרגת נכות גבוהה מ-80% (לוח 3/ז בנספח לוחות ענפי הביטוח). מקבלי

מספר מקבלי קצבת הנכות הצמיתה עולה בהתמדה מדי שנה בשנה ביותר מ-1,000, ובשנת 2011 הוא הגיע ל-33,925. רוב מקבלי קצבת נכות צמיתה (62.5%) הם בדרגות נכות נמוכות (עד 39%)

לוח 9

מקבלי קצבת נכות צמיתה לפי מעמד בעבודה, 2007-2011

שנה	מספרים	סך הכול	
		אחוז שינוי שנתי	שכירים
2007	27,799	5.1	24,406
2008	29,249	5.2	25,665
2009	30,899	5.6	27,068
2010	32,331	4.6	28,319
2011	33,923	4.9	29,797

קצבת נכות מעבודה יכולים בהגיעם לגיל המזכה בקצבת זיקנה לבחור בין המשך קבלת קצבת נכות מעבודה לבין קבלת קצבת זיקנה. לפי החוק, אם קצבת הזקנה גבוהה מקצבת הנכות מעבודה אפשר להוון את קצבת הנכות ולקבל קצבת זיקנה, או להוסיף ולקבל קצבת נכות מעבודה בגובה קצבת זיקנה.

3. מקבלי מענקי נכות

מענק נכות משולם לנכה עבודה שדרגת נכותו יציבה ופחותה מ-20% אך לא פחותה מ-9%. סכומי המענקים לנפגעי עבודה והזכאות להם עברו שינויים מפליגים בשנים האחרונות. עד חקיקת חוק התוכנית להבראת המשק ביוני 2003, המענק היה בגובה 70 קצבאות חודשיות. בחוק זה נקבע כי מי שנפגע מיום 1.7.2003 ואילך, יקבל מענק השווה ל-43 קצבאות. כתוצאה משינוי החקיקה חלה ירידה תלולה בסכום מענקי הנכות הממוצעים. בשנת 2011 שולמו 8,927 מענקים בגין פגיעות שונות - 7,897 לשכירים ו-1,030 לעצמאים. התשלום הממוצע כמענק נכות לשכירים בשנת 2011 היה 34,945 ש"ח לעומת 33,833 בשנת 2010, ולעצמאים 33,741 ש"ח לעומת 30,809 בשנת 2010.

4. מקבלי קצבת נכות מיוחדת

נכי עבודה שדרגת נכותם 75% ויותר ונכים עם קשיי הליכה שדרגת נכותם 65%-74% זכאים, נוסף על כל גמלה אחרת, לסיוע כספי לעזרה אישית ולנסיעות, וכן זכאים למענק לסידורים חד-פעמיים כסיוע לרכישת רכב, פתרון בעיות דיור ורכישת אביזרים מיוחדים הנובעים מהנכות.

בדצמבר 2011 קיבלו כ-3,141 נכי עבודה קצבה מיוחדת המשולמת באמצעות השיקום בסכום ממוצע של 3,452 ש"ח, נוסף על קצבת נכות מעבודה חודשית. בשנת 2011 שולמו 116 מענקי שיקום שגובהם הממוצע הוא כ-34,400 ש"ח.

בשנת 2011 שולמו 116 מענקי שיקום שגובהם הממוצע הוא כ-34,400 ש"ח

5. מקבלי גמלאות תלויים

מספר מקבלי קצבת תלויים עלה בהדרגה מ-3,286 בשנת 1985 ל-4,603 בשנת 2011. קצב השינוי נע בין -0.2% ל-1.1% בשנה (לוח 10).

לוח 10

מקבלי גמלאות תלויים לפי מעמד בעבודה, 2007-2011

שנה	סך הכול		עצמאים
	מספרים	אחוז שינוי שנתי	
2007	4,482	0.8	3,868
2008	4,518	0.8	3,907
2009	4,573	1.2	3,954
2010	4,565	-0.2	3,941
2011	4,603	0.8	3,981

ג. תשלומים

דמי הפגיעה הממוצעים ליום במונחים ריאליים וכאחוז מהשכר הממוצע לעצמאים ירדו בשנת 2011, לאחר שבשנת 2009 הם עלו במידה ניכרת ובשנת 2010 ירדו במעט. בשנת 2011, דמי הפגיעה לשכירים

לוח 11

דמי פגיעה ממוצעים ליום לפי מעמד בעבודה, 2011-2007

שנה	שכירים			עצמאים		
	מחירי שוטפים (ש"ח)	מחירי 2011 (ש"ח)	אחוז מהשכר הממוצע	מחירי שוטפים (ש"ח)	מחירי 2011 (ש"ח)	אחוז מהשכר הממוצע
2007	159.9	183.1	65.2	167.9	193.5	68.4
2008	174.6	191.4	68.0	199.2	218.3	77.6
2009	179.2	190.3	67.6	240.6	255.5	90.8
2010	175.8	182.1	63.9	205.2	212.1	74.5
2011	178.5	178.5	62.6	195.1	195.1	68.4

לוח 12

סכום קצבת נכות צמיחה לפי מעמד בעבודה (ממוצע חודשי), 2011-2007

שנה	שכירים			עצמאים		
	מחירי שוטפים (ש"ח)	מחירי 2011 (ש"ח)	אחוז מהשכר הממוצע	מחירי שוטפים (ש"ח)	מחירי 2011 (ש"ח)	אחוז מהשכר הממוצע
2007	2,823.0	3,241.1	38.4	3,131.1	3,595.9	38.9
2008	2,894.8	3,177.0	37.6	3,204.1	3,517.3	41.6
2009	3,156.2	3,353.8	39.7	3,287.7	3,492.5	41.3
2010	3,419.1	3,537.0	41.4	3,403.2	3,520.4	41.2
2011	3,240.0	3,240.0	37.9	3,489.8	3,490.8	40.8

לוח 13

קצבת תלויים חודשית ממוצעת לפי מעמד בעבודה, 2011-2007

שנה	שכירים			עצמאים		
	מחירי שוטפים (ש"ח)	מחירי 2011 (ש"ח)	אחוז מהשכר הממוצע	מחירי שוטפים (ש"ח)	מחירי 2011 (ש"ח)	אחוז מהשכר הממוצע
2007	5,185.3	5,952.5	68.0	5,451.1	6,257.7	71.5
2008	5,342.4	5,863.5	67.4	5,585.2	6,130.4	70.5
2009	5,992.2	6,366.3	75.1	5,812.3	6,174.9	72.9
2010	6,711.8	6,944.6	81.3	6,054.5	6,263.9	73.3
2011	6,010.3	6,010.3	70.3	6,296.1	6,296.1	73.6

ירדו במונחים ריאליים וכאחוז מהשכר הממוצע (לוח 11), והגיעו לרמה של 62.6% מהשכר הממוצע לעומת 63.9% ממנו ב-2010.

קצבת הנכות החודשית הצמיחה הממוצעת בשנת 2011 היתה 3,240 ש"ח לשכירים ו-3,489 ש"ח לעצמאים. רמת הקצבה במונחים ריאליים וכאחוז מהשכר הממוצע ירדה הן לשכירים והן לעצמאים.

סכום קצבת התלויים הממוצעת לחודש היה בשנת 2011 כ-6,010 ש"ח לשכירים וכ-6,296 ש"ח לעצמאים. בשנה זו ירדה קצבת התלויים לשכירים במונחים ריאליים וכאחוז מהשכר הממוצע, עלתה ולעצמאים.

סך התשלומים בענף נפגעי עבודה היה 3.45 מיליארד ש"ח בשנת 2011. לוח 14 מלמד כי סכום זה מהווה עלייה של 1.7% במונחים ריאליים לעומת 2010. הגידול נובע מעלייה בתשלומים של גמלאות הנכות והוצאות הריפוי.

לוח 15 מציג את התפלגות מכלול התשלומים בענף נפגעי עבודה לפי המרכיבים העיקריים: דמי פגיעה, גמלאות נכות, גמלאות תלויים, הוצאות ריפוי והוצאות שיקום. גמלאות הנכות מהוות את חלק הארי מתשלומי הענף - כ-68%. בתשלומי גמלאות תלויים יש עלייה קטנה (באחוזים) בשנת 2011. קצבאות הנכות והתלויים הן המרכיב המשולם לאורך זמן (עד גיל זיקנה ולעתים לאחר מכן, כפי שהוסבר בסעיף ג' לעיל). בחלקם של התשלומים לדמי פגיעה חלה ירידה מתמשכת משנת 2008 (0.9%), אך בשנים האחרונות מרכיב זה מהווה כ-10% מתשלומי הענף. ירידה זו מוסברת בעיקר בשינויי החקיקה בשנים האחרונות שקיצרו את תקופת הזכאות לדמי פגיעה. הוצאות הריפוי, שירדו בשנים 2006-2008, עלו בשנת 2009 וירדו שוב בשנים 2010-2011.

סך התשלומים בענף נפגעי עבודה היה ב-2011 3.45 מיליארד ש"ח. סכום זה מהווה עלייה של 1.7% במונחים ריאליים לעומת 2010

לוח 14

סך כל התשלומים* בענף נפגעי עבודה (אלפי ש"ח), 2011-2007

שנה	מחירים שוטפים	מחירי 2011	שיעור שינוי ריאלי (אחוזים)
2007	2,675,225	3,071,241	
2008	2,808,378	3,082,492	0.4
2009	3,087,170	3,279,714	6.4
2010	3,279,105	3,392,241	3.4
2011	3,450,150	3,450,150	1.7

* כולל תשלומים לדמי פגיעה, גמלאות נכות, גמלאות תלויים, הוצאות ריפוי והוצאות שיקום.

לוח 15

סך כל התשלומים* בענף נפגעי עבודה לפי סוג הגמלה (אחוזים), 2011-2006

שנה	סך הכול	דמי פגיעה	גמלאות נכות	גמלאות תלויים	הוצאות ריפוי	הוצאות שיקום
2006	100.0	9.1	61.6	11.2	13.4	4.7
2007	100.0	9.6	62.4	11.2	11.6	5.2
2008	100.0	10.6	62.6	11.1	10.6	5.1
2009	100.0	9.7	62.9	10.6	12.8	4.1
2010	100.0	9.8	63.7	10.3	12.1	4.2
2011	100.0	9.7	67.6	10.4	11.5	2.9

* לא כולל תשלומים לפעילות למניעת תאונות, פעולות בטיחות בעבודה, מחקרים, מפעלים מיוחדים, סיוע משפטי, ועדות רפואיות וחוות דעת.